

অন্তকরণের হজ ক'জন করে

মাহমুদ আহমদ সুমন

মহান আল্লাহপাকের পবিত্র ঘর বায়তুল্লাহ এবং বিশ্ব নবী হযরত মুহাম্মদ (সা.)-এর পবিত্র রওজা মুবারক জিয়ারতের সাথে প্রতিটি মুসলমানেরই হৃদয়ে জাগে, তবে আল্লাহপাক যেহেতু বান্দার অন্তর দেখেন

তাই তিনি অন্তকরণের হজকেই গ্রহণ করেন। যাদের অন্তর অপবিত্র তাদের সাথে আল্লাহপাকের যেমন কোন সম্পর্ক নেই তেমনি তারা কুরআনের শিক্ষার ওপর আমলের ক্ষেত্রেও থাকে উদাসীন। যেভাব

পবিত্র কুরআনে বলা হয়েছে, ‘আসলে তাদের হৃদয় এ কুরআন থেকে উদাসীন। আর এ ছাড়াও তাদের আরো অনেক মন্দ কর্ম রয়েছে, যা তারা করে চলেছে’ (সূরা আল মোমেনুন: ৬৪)। অপর দিকে যারা মু’মিন তাদের অন্তর থাকে পবিত্র আর এদের সম্পর্কেই আল্লাহপাক ঘোষণা করেছেন, ‘হে শান্তিপ্রাণ আত্মা! তুমি তোমার প্রভুপ্রতিপালকের দিকে সন্তুষ্ট হয়ে এবং তাঁর সন্তুষ্টিপ্রাণ হয়ে ফিরে আস। অতএব তুমি আমার বান্দাদের অন্তর্ভুক্ত হয়ে যাও এবং আমার জান্নাতে প্রবেশ কর’ (সূরা আল ফজর: ২৮-৩১)।

মানুষের আধ্যাত্মিক উন্নতির উচ্চতম পর্যায় হচ্ছে, সে তার প্রভুর ওপর পূর্ণভাবে সন্তুষ্ট এবং তার প্রভুও তার ওপর পূরোপুরি সন্তুষ্ট। এমন অবস্থাকে বেহেশতি অবস্থা বলে, যে আত্মার প্রতি আল্লাহ সন্তুষ্ট সেই আত্মাও তার রবের প্রেমে এমনভাবে বিলীন ও একীভূত হয়ে যায় যে, এমন অন্তর তখন আর আল্লাহ ছাড়া আর কিছুই বুঝে না। আসলে যারা আল্লাহপাকের মুমিন বান্দা তারা ইহকালেই তাঁর কাছ থেকে ‘হে শান্তিপ্রাণ আত্মা’ এই আহ্বানের ডাক শুনতে পায়। সে এই জগতেই আল্লাহপাকের জান্নাতের প্রবেশাধিকার লাভ করে এবং তার অন্তর সবর্দা তার ধিকিরে মশগুল থাকে। সে কথা বলবে ঠিকই কিন্তু তার কথার মধ্যে এমন পবিত্রকরণ শক্তি থাকে যা অন্য কারো মাঝে পাওয়া যায় না। মূলত তার কথা, কাজ, ব্যবসা-বাণিজ্য সবই তখন কেবল আল্লাহর জন্য হয়।

কেননা অন্তর থেকে যদি আল্লাহর জন্য করা না হয় তা কোন কাজে লাগতে পারে না, আল্লাহ বলেন, ‘তোমাদের কুরবানীর পশ্চর গোশত ও রক্ত কখনো আল্লাহর কাছে পৌঁছে না, বরং তাঁর কাছে তোমাদের আল্লাহত্তিতই পৌঁছে’ (সূরা হজ: ৩৮)। এ আয়াত থেকে এটাই বুঝা যায়, মানুষের বাহ্যিক কাজকর্ম দিয়ে আল্লাহকে কখনই সন্তুষ্ট করা যাবে না বরং আল্লাহকে খুশি করাতে হলে চাই পবিত্র অন্তর আর সেই পবিত্র অন্তর থেকে যখন আল্লাহর জন্য কিছু করা হবে তখনই না আল্লাহপাক তা গ্রহণ করবেন।

আসলে ঈদুল আযহাতে এই যে আমরা লাখ লাখ পশ্চ আল্লাহর সন্তুষ্টির জন্য কুরবানী করি তাতে কি তাঁর সন্তুষ্টি লাভ হয়? মোটেও না। কারণ, আল্লাহ তাঁলা

‘ଆଜ୍ଞାହ ତୋମାଦେର ଶରୀର ଓ ଚେହାରାର ପ୍ରତି ଭ୍ରକ୍ଷେପ କରେନ ନା, ବରଂ ତିନି ତୋମାଦେର ମନେର ଓ କର୍ମେର ଦିକେ ଦୃଷ୍ଟିପାତ କରେନ’

ପଣ୍ଡର ରଙ୍ଗ ଓ ଗୋଶତ ଆମାଦେର କାହେ ଚାନ ନା ବରଂ ତିନି ଚାନ ଆମାଦେର ଅନ୍ତରେର କୁରବାନୀ । ଯେ କୁରବାନୀ କେବଳ ମାତ୍ର ହନ୍ଦୟ ଥେକେ କରା ହୟ ତାକେଇ ତିନି ଏହଣ କରେନ । ତେମନି ଆମରା ସେ ପ୍ରତି ବଚର ହଜ୍ଜ କରତେ ଯାଇ ତାଦେର ମଧ୍ୟେ କ'ଜନ ଆଛେନ ଯାରା ଅନ୍ତକରଣେର ହଜ୍ଜ କରତେ ଯାନ? ଆଗେ ଆମର ଦିଲ କାବାତେ ତାଓୟାଫ କରତେ ହବେ । ଆମର ଅନ୍ତରଇ ଯେ କାବାତୁଳ୍ୟ । ଆମର ଅନ୍ତରକେ ପରିକ୍ଷାର ନା କରେ ଆମି ଯଦି ଚଳେ ଯାଇ

ପବିତ୍ରମ୍ୟ ଆଜ୍ଞାହର ସାଥେ ସାକ୍ଷାତ କରତେ, ଯାର କାହେ ଅପବିତ୍ରତାର କୋନ ମୂଲ୍ୟ ନେଇ ତାହଲେ କି ଆମି କୋନ କିଛୁ ଲାଭ କରତେ ପାରିବ?

ଆଜ୍ଞାହପାକେର କାହେ ବାହିକତାର କୋନ ମୂଲ୍ୟ ନେଇ, ତିନି ଅନ୍ତର ଦେଖେନ । ଯେମନ ମହାନବୀ (ସା.) ବଲେଛେ, ‘ଆଜ୍ଞାହ ତୋମାଦେର ଶରୀର ଓ ଚେହାରାର ପ୍ରତି ଭ୍ରକ୍ଷେପ କରେନ ନା, ବରଂ ତିନି ତୋମାଦେର ମନେର ଓ କର୍ମେର ଦିକେ ଦୃଷ୍ଟିପାତ କରେନ’ (ମୁସଲିମ, ରିଯାଦୁସ ସାଲେହୀନ, ପ୍ରଥମ ଖଣ୍ଡ) । କେ କୋନ ନିଯାତେ ହଜ୍ଜ ଯାଚିଛି ତାର ଖବର କିନ୍ତୁ ଆଜ୍ଞାହପକ ଭାଲୋ କରେଇ ଜାନେନ, କାରଣ ଅନ୍ତରେର କଥା କେବଳ ମାତ୍ର ତିନିଇ ଜାନେନ । ଯେବାବେ କୁରାନେ ବଲା ହେବେ ‘ତେମରା ତୋମାଦେର ମନେର କଥା ଗୋପନ ରାଖ ଅଥବା ପ୍ରକାଶ କର

ତା ସବହି ଆଜ୍ଞାହ ଜାନେନ’ (ସୂରା ଆଲେ ଇମରାନ: ୩୦) ।

ତାହି ହଜ୍ଜେ ଯାଓୟାର ପୂର୍ବେ ନିଜେର ଅନ୍ତରକେ ଜିଜ୍ଞେସ କରା ଉଚିତ ଯେ, ହେ ଆମାର ଆତ୍ମା, ତୁମି କି ସେଇ ପବିତ୍ର ସ୍ଥାନ ତାଓୟାଫ କରାର ଯୋଗ୍ୟ? ଆମାର କାହେ ବୈଧ-ଅବୈଧ ଅନେକ ଅର୍ଥ ସମ୍ପଦ ଥାକତେ ପାରେ ତାହି ବଲେ କି ଆମି ପ୍ରତି ବଚରଇ ହଜ୍ଜେ ଚଲେ ଯାବ, ଏଟା ଆଜ୍ଞାହ ପଢ଼ନ କରେନ ନା ବରଂ ତିନି ଚାନ ଅନ୍ତର ଯେନ ପରିକ୍ଷାର ହୟ ଆର ଆଜ୍ଞାହର ଅଧିକାର ଏବଂ ବାନ୍ଦାର ଅଧିକାର ଯେନ ପୂର୍ଣ୍ଣଭାବେ ପ୍ରଦାନ କରା ହୟ । ତା ନା ହଲେ ଏହି ବାହିକତାର କୋନ ମୂଲ୍ୟ ନେଇ ।

ଇସଲାମେ ପବିତ୍ର ହଜ୍ଜେର ଗୁରୁତ୍ୱ ଅନେକ । ଏ ସମ୍ପର୍କେ ହସରତ ରାସୁଲ କରୀମ (ସା.) ବଲେଛେ ‘ଯେ ବ୍ୟକ୍ତି ଆଜ୍ଞାହର ସମ୍ପ୍ରଦୟ ଲାଭେର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟେ ହଜ୍ଜ୍ବର୍ତ୍ତ ପାଲନ କରେ ଆର କୋନ ଧରନେର ଅଶାଲୀନ କଥାବାର୍ତ୍ତା ଓ ପାପ କାଜେ ଲିଙ୍ଗ ନା ଥାକେ ସେ ଯେନ ନବଜାତ ଶିଶୁର ନ୍ୟାଯ ନିଷ୍ପାପ ଅବସ୍ଥାରେ ହଜ୍ଜ ଥେକେ ଫିରେ ଏଲୋ’ (ବୁଖାରୀ ଓ ମୁସଲିମ) । ଏ ହାଦୀସେର ଓପର ଭିତ୍ତି କରେ ଅନେକେଇ ପଯସାର ଜୋରେ ପ୍ରତିବଚରଇ ହଜ୍ଜ ସମ୍ପାଦନ କରେନ ଆର ପ୍ରତି ବଚରର ଗୁନାହ-ଖାତା ମାଫ କରିଯେ ଆନେନ । ହଜ୍ଜ ପାଲନ କରେ ଆସଲେଇ ନିଷ୍ପାପ ହୟେ ଯାବେ, ଏମନ ଏକ ଅତ୍ୱଦ ମନ-ମାନସିକତାଓ ଆମାଦେର ସମାଜେର ଅନେକେର ମାଝେ ବିରାଜ କରେ । ଅର୍ଥଚ ଦେଖା ଯାଯ ହଜ୍ଜ ଥେକେ ଫିରେ ଏସେ ପୂର୍ବେର ସ୍ଵଭାବେରଇ ବହିପ୍ରକାଶ ଘଟେ । କେଉଁବା ଫିରେ ଏସେ ହାଜୀ ନାମଟିକେ ବ୍ୟବସାର ଖାତିରେ ବ୍ୟବହାର କରେନ ଆବାର କେଉଁ ନିଜେକେ ପ୍ରକାଶ କରାର ଜନ୍ୟ ବ୍ୟବହାର କରେନ ।

ମହାନ ଆଜ୍ଞାହ ପାକ ଯାଦେରକେ ହଜ୍ଜ କରାର ସାମର୍ଥ ଦାନ କରେଛେ ତାରା ଇତୋମଧ୍ୟେ ହଜ୍ଜେର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟେ ଯାତ୍ରା କରା ଶୁରୁ କରେଛେ, ତାଦେର ଜନ୍ୟ ଆମାଦେର ଦୋଯା ଥାକବେ, ଆପନାଦେର ହଜ୍ଜ ଯେନ ଅନ୍ତକରଣେର ହଜ୍ଜ ହୟ । ସେଇ ସାଥେ ପୂର୍ବେର ସବ ଦୋସ-କ୍ରତ୍ତିର କ୍ଷମା ଚେଯେ ମୁଁମିନ-ମୁୱତାକୀ ହୟେ ବାକୀ ଜୀବନ ଯେନ ଅତିବାହିତ କରତେ ପାରେନ । ଯଦି ଏମନଟି ହୟ ଯେ, ହଜ୍ଜ ଥେକେ ଫିରେ ଏସେ ପୂର୍ବେର ମତଇ ଜୀବନ ପରିଚାଳିତ କରତେ ଥାକଲାମ ତାହଲେ ତାର ହଜ୍ଜ କରା ଆଜ୍ଞାହର ଦରବାରେ କୋନ ମୂଲ୍ୟ ରାଖେ ନା । ଆଜ୍ଞାହର ସାଥେ ଯଦି ପ୍ରେମମ୍ୟ ଏକ ସମ୍ପର୍କଇ ସୃଷ୍ଟି ନା ହୟ ତାହଲେ ଏହି ହଜ୍ଜ ବୃଥା । ଏମନ ଲୋକଦେର ଖୁବ କମାଇ ଦେଖା ଗେଛେ ଯେ, ହଜ୍ଜ ଥେକେ ଫିରେ ଏସେ କେଉଁ ଆଜ୍ଞାହପ୍ରେମିକ ହେବେନ, ଅନ୍ତର

ପବିତ୍ର ହେବେନ, ମାନୁସକେ ଭାଲବାସତେ ଶିଖେନ, ଆଜ୍ଞାହର ଶିକ୍ଷା ଅନୁଯାୟୀ ଜୀବନ ପରିଚାଳନା କରେନ, ଅଚେଲ ସମ୍ପତ୍ତିର ମାଯା ଛେଡେ ଦରଦୀ ନବୀ (ସା.)-ଏର ମତ ଜୀବନ କାଟିଯେନ, ନିଜେ ନା ଖେଯେ ଅନାହାରୀର ମୁଖେ ଥାବାର ତୁଲେ ଦିଯେନେ ।

ପ୍ରତ୍ୟେକ ହାଜୀଦେର ଆତ୍ମବିଶ୍ଳେଷଣ କରା ପ୍ରୋଜନ, ଆମି କି ଆଜ୍ଞାହ ପ୍ରେମିକ ହତେ ପେରେଛି? ଆମାର ହଜ୍ଜ କି ଅନ୍ତକରଣେର ହଜ୍ଜ ହେବେନ? ଆମାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଯଦି ଆଜ୍ଞାହର ସାଥେ ପ୍ରେମମ୍ୟ ସମ୍ପର୍କ ତୈରୀ ହୟ ତାହଲେ ଆମାଦେର ହଜ୍ଜ ଖୋଦାର ଦରବାରେ ଗୃହିତ ହେବେ । କାରୋ ହଦୟେ ଯଦି ହଜ୍ଜ କରାର ବାସନା ଥାକେ ଆର ସେ ଅନୁଯାୟୀ ଆଜ୍ଞାହପାକେର ସାଥେ ଗଭୀର ପ୍ରେମେର ସମ୍ପର୍କ ଗଡ଼େ ତୁଲି ତାହଲେ ବାୟତୁଲ୍ଲାୟ ଉପସ୍ଥିତ ନା ହେଯା ସତ୍ତେବ ତାକେ ହଜ୍ଜେର ପ୍ରତିଦାନ ଦେଓଯାର କ୍ଷମତା ଆଜ୍ଞାହ ପାକ ରାଖେନ । ଆମି ହଜ୍ଜ ଯାବ ଆଜ୍ଞାହର ଭାଲବାସାୟ ଆର ତାରଇ ବାନ୍ଦା ଆମାର ପ୍ରତିବେଶୀ ନା ଖେଯେ ରାତ୍ରି ଯାପନ କରବେ ଏଟାକେ କି ଆଜ୍ଞାହପାକ ମେନେ ନିବେନ?

ଏକବାର ମହାନବୀ (ସା.) ବାୟତୁଲ୍ଲାୟର ଜିୟାରତ ନା କରେବ ଆଜ୍ଞାହ ତାର ହଜ୍ଜ କୁବୁଲ କରେଛିଲେ । ପବିତ୍ର କୁରାନେର ୪୮ ନମ୍ବର ସୂରାୟ ଏର ବର୍ଣନା ରାଯେନେ । ତାଯକେବାତୁଲ ଆଉଲିଯାତେଓ ଏକଜନ ଆଜ୍ଞାହ ପ୍ରେମିକେର ଘଟନା ବର୍ଣ୍ଣିତ ହେବେନେ ଯେ, ଏକବାର କାରୋ ହଜ୍ଜ ଏହଣ ହୟନି କେବଳ ଏକଜନେର ହଜ୍ଜ ଆଜ୍ଞାହର ଦରବାରେ ଗୃହିତ ହେବେଛି, ଯେ ବ୍ୟକ୍ତିର ହଜ୍ଜ ଏହଣ କରା ହେବେଛି ତିନି ହଜ୍ଜେର ସବ ପ୍ରସ୍ତୁତି ନେଯା ସତ୍ତେବ ହଜ୍ଜ ଯେତେ ପାରେନି, ତାର ହଦୟ ଯେତେ ଆଜ୍ଞାହ ପ୍ରେମିକ ଛିଲେ ତାହି ତାର ମାଧ୍ୟମେଇ ସେ ବଚରର ହଜ୍ଜ ପୂର୍ଣ୍ୟ ହୟ ।

ତାହି ଆମାଦେର ଆତ୍ମାକେ ପବିତ୍ର କରତେ ହେବେ ଆର ଆତ୍ମା ତଥନ୍ତି ପବିତ୍ର ହତେ ପାରେ ସଥି ଆମରା ହାଲାଲ ରିଯିକ ଗ୍ରହଣ କରବୋ । ହାଲାଲ ରିଯିକ ଛାଡ଼ା କୋନଭାବେଇ ସମ୍ଭବ ନଯ ଅନ୍ତକରଣେର ପବିତ୍ରତା । ପ୍ରତି ବଚର ହାଜାର ହାଜାର ମାନୁସ ଆମାଦେର ମତ ଏକଟି ଗରୀବ ଦେଶ ଥେକେ ହଜ୍ଜେ ଯାନ ତାଦେର କ'ଜନ ବୁକେ ହାତ ଦିଯେ ଆଜ୍ଞାହକେ ସାକ୍ଷୀ ରେଖେ ଏହି କଥା ବଲତେ ପାରବେନ ଯେ, ଆମି ଶତଭାଗ ହାଲାଲ ରିଯିକ ଗ୍ରହଣ କରି? ବା ଆମାର ଏହି ଅର୍ଥ ସମ୍ପଦ ଶତଭାଗ ହାଲାଲ ଉପାର୍ଜନ? ଆଜ୍ଞାହପାକ ସକଳକେ ଅନ୍ତକରଣେର ହଜ୍ଜ ପାଲନ କରାର ତୌଫିକ ଦାନ କରନ, ଆମିନ ।

masumon83@yahoo.com